

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Kitabı

Ders Notları

1. ÜNİTE

DÜNYA VE AHİRET

1. VAROLUŞUN VE HAYATIN ANLAMAMI

Evrendeki her şey İlahi düzenin bir parçasıdır ve doğadaki en küçük canlıdan başlayarak her unsurun bir işlevi vardır. Bu konuyla ilgili bir **Sâd suresi, 27. ayette** şöyle buyrulmuştur: “**Biz göğü, yeri ve ikisi arasındakileri boş yere yaratmadık...**”

İnsanın yaratılış amacı, **Zâriyât suresi, 56. ayet**'de “**Ben cinleri ve insanları ancak bana kulluk etsinler diye yarattım.**” ifadesiyle yer alır.

Ahret İnancının İnsana Kazandırdıkları

Hayatı anlamlandırmada ahiret inancının önemli bir yeri vardır. Dünya hayatının bir sonu olduğu bilinci ve ahiret inancı, insanı doğru yaşamaya sevk eder.

Kuran'da insan ve ahiret inancına dair ifadeler farklı ayetlerde yer almaktadır.

Zilzâl suresi, 7-8. ayetlerde; “ifadesiyle zerre kadar hayır yapan mükâfatını, zerre kadar kötülük yapan da cezasını ahirette görecektir”

Yâsîn suresi, 70. ayette, “Diri olanları uyarması... için Kur'an'ı indirdik.”

Ra'd suresi, 29. ayette, “İnanan ve yararlı işler yapanlar için hoş bir hayat ve güzel bir gelecek vardır”

Nisâ suresi, 57. ayette, “... altından ırmaklar akan cennetlere konulacak, orada ebedî olarak kalacaklardır.”

Secde suresi, 17. ayette, “Yaptıklarına karşılık kendileri için saklanan müjdeyi hiç kimse bilemez.”

Âl-i İmrân suresi, 148. ayette, “Allah da onlara hem dünya nimetini, hem de ahiretin güzel mükâfatını verdi. Allah güzel davrananları sever.”

buyrulmuştur.

2. AHİRET ÂLEMİ

Din; birey ve toplum hayatını iman, ibadet, ahlak, hukuk ve sosyal ilişki yönleriyle bütünleştiren bir yapıdır.

Ahirete iman, ölümden sonra tekrar dirilmeye ve dünyada yapılan davranışların başka bir alemde bir karşılığının olduğuna inanmaktır.

Sözlükte ahiret, “son” demektir.

Tirmizî aktarımla bir hadiste Hz. Muhammed: “Akıllı insan, nefisini hesaba çeken ve ölümden sonrası için hazırlık yapandır.”; buyurmuştur.

Ahiret gününde hesaba çekileceği inancı olan insan, insan başkalarına karşı saygılı davranır ve davranışlarının ve sözlerinin sonuçlarını düşünür, doğru ve dürüst olmaya çalışır, haksızlık yapmaz ve haram lokma yemez.

Kasas suresi, 70. ayette, “O, Allah’tır. O’ndan başka hiçbir ilah yoktur. Dünyada da ahirette de hamd O’na mahsustur. Hüküm yalnızca O’nundur. Kesinlikle O’na döndürüleceksiniz.” buyrulmuştur.

Öldükten sonra dirilme konusunda da **Teğâbun suresi, 7. ayette**; “Siz cansız (henüz yok) iken sizi dirilten (dünyaya getiren) Allah’ı nasıl inkar ediyorsunuz? Sonra sizleri öldürecek, sonra yine diriltecektir. En sonunda O’na döndürüleceksiniz.”

ve **Ankebût suresi, 19. ayette**; “Allah’ın, yaratmayı nasıl başlattığını, sonra bunu (nasıl) tekrarladığını görmediler mi? Şüphesiz bu, Allah’a göre kolaydır.” buyrulmuştur.

Ölüm

İnsan, beden ve ruhtan meydana gelir. Ölüm, ruhun bedenden ayrılması ve bedenin toprak olması halidir ki ruh ölümsüzdür.

Âl-i İmrân suresi, 185. ayette; “Her canlı ölümü tadacaktır...” ifadesi konuyu anlamlandırmaktadır.

Hz. Muhammed de ölüm konusunda şöyle buyurmuştur: “Ölümü en çok hatırlayanlar ve ölüm sonrası için en güzel şekilde hazırlananlar Müminlerin en akıllı olanlarıdır.

Kabir Hayatı – Berzah

Berzah kelimesi sözlükte “iki şey arasındaki perde, engel” anlamına gelir. Dinî anlamı da, ölümden sonra başlayıp mahşerdeki dirilişe kadar devam edecek olan kabir hayatı anlamını taşır.

Kabir hayatı insanın ölümü ile başlar. Bu durum Abese suresi, 21-22. ayetlerde şöyle ifade edilmiştir; “Nihayet onun canını aldı ve kabre koydu. Sonra dilediği bir vakitte onu yeniden diriltecektir.”

Buhârî’nin aktardığı bir hadiste Hz. Muhammed şöyle der: “Ölüyü (kabre kadar) üç şey takip eder: Ailesi, malı ve ameli. Bunlardan ikisi döner, biri kalır. Çoluk çocuğu ve malı döner, ameli (kendisiyle) kalır.”

Kıyamet

Kıyamet; Kur’an-ı Kerim’de, Câsiye suresi, 26. ayette; dünya düzeninin bozulması ve dünya hayatının sona ermesi olarak tanımlanırken, bazı ayetlerde de insanların Allah Teala tarafından diriltilmeleri, mahşer yerinde toplanmaları anlamında kullanılır.

Kıyamet, İsrâfil’in, sûra üflemesi ile başlayacaktır.

Hz. Peygamber de kıyametle ilgili olarak: “**Zamanı gelmedikçe kıyamet kopmaz...**” buyurmuştur.

Ba’s

“Öldükten sonra tekrar dirilmek” anlamında olan **ba’s**, ahiret hayatının evrelerinden biridir.

Haşir

Allah Teala'nın insanları dirilterek hesaba çekmek üzere toplamasına **haşir**, toplanma yerine de **mahşer** denir.

Haşir günü insanlar, kendi derdine düşecek ve yakınlarıyla bile ilgilenemeyeceklerdir.

Hesap

Dünya hayatında yapılanlar, görevli melekler tarafından amel defterlerine kaydedilir. Hesap günü herkesin defteri kendisine teslim edilecektir.

Cennet

Dünya yaşamında iman edip salih amel işleyenlerin ebedî olarak kalacakları ve içinde çeşitli nimetlerin bulunduğu mükâfat yurdu demektir.

Cehennem

Dünya hayatında Allah Teala'ya iman etmeyenlerin ve O'nu inkâr edenlerin Allah'ın takdir ettiği sürece kalacağı yer olarak tanımlanır.

Kur'an-ı Kerim'de cehennem için “Hâviye, Cahîm, Nâr, Sakar, Saîr, Lezâ ve Hutame” gibi isimler de kullanılır.

3. AHİRETE UĞURLAMA

Müslümanların birbirlerine karşı olan görevleri, öldükten sonra da devam eder. Hz. Muhammed, bir hadisinde “Müslümanın, Müslüman üstündeki hakkı beştir. Selamını almak, hasta ziyaretine gitmek, cenazesine katılmak, davetine icabet etmek, aksırana Allah'tan rahmet dilemek.” buyurmuştur.

Vefat eden bir Müslümanın arkasından yapılması gereken görevlerin başlıcaları şunlardır: cenazeyi yıkamak, kefenlemek, cenaze namazını kılmak, cenazeyi defnetmek, ardından dua etmek, varsa borçlarını ödemek ve hayırda bulunmaktır. Bütün bu görevlere **Techîz** denir.

Vefat Edenin Vasiyeti ve Borçları

İnsanların üzerinde Allah ve kul hakkı olmak üzere iki tür hak vardır. Kişi, kul hakkı ile Allah'ın huzuruna gitmemek için hak sahipleriyle helalleşmelidir. Bir kimsenin vefatından sonra geçerli olmak üzere yapılmasını istediklerine ve yerine getirilmesi gerekenlere **vasiyet** denir.

Cenaze sahipleri; ölen kişinin varsa malının üçte birini kullanarak borçlarını öder, yeterli gelmediği durumlarda ise varisler tarafından bu borçlar karşılanarak cenaze üzerindeki kul hakları kaldırılır.

Allah tarafından yasaklanmayan ve başkasının hakkına girmeyen vasiyetler, mirasçılar tarafından yerine getirilebilir.

Cenaze Namazı

Sırasıyla; cenaze dini usulüne uygun olarak yıkanır, kefenlenir ve cenaze namazı kılınır. **Farz-ı kifaye** (Dinen sorumlu sayılan kimselerden bazılarının yapmalarıyla diğerlerinden sorumluluğun kalktığı fiiller ve emirlerdir) olan cenaze namazı, rükusu ve secdesi olmayan bir namazdır. Bu namaz, aynı zamanda ölen Müslüman için yapılan toplu bir dua niteliğindedir.

Cenaze namazı sonrasında imam cemaatten helallik ister.

Cenaze töreninde;

- Sessizce tabutun arkasından yürünür.
- Yüksek sesle bağırlmaz, feryat edilmez.
- Cenaze alkışlanmaz.
- Ölmüş kişi için Allah'a dua edilir.
- Ailenin acısı paylaşılır.
- Ölüm hatırlanarak tefekkürde bulunulur.

Kur'an Okumak

Kur'an okumak, vefat eden kimseye rahmet olduğu gibi dinleyenlere de yol gösterici, hayatlarına huzur ve mutluluk verici ilkeler içeren bir nasihat ve rahmettir.

Dua Etmek ve Hayır Yapmak

Bir Müslüman vefat ettikten sonra onun adına dua etmek ve hayır yapmak, dinimizde tavsiye edilen davranışlardır.

4. KUR'AN'DAN MESAJLAR: BAKARA SURESİ 153-157. AYETLER

Bakara suresi, 153. ayette bahsedildiği üzere; musibetin sabrını Allah Teala'dan istemek gerekir. İman edenler için sabır, bu anlamda pasif bir bekleyiş değil aktif bir hareketliliklerdir.

Bakara suresi, 154. ayette; Allah rızası için islami değerler uğrunda ölen kimseyi şehit kabul edilmiştir.

Bakara suresi, 155-157. ayetlerde; Müslümanların biraz korkuyla, açlıkla, mal, can ve ürünlerden eksiltilecek deneneceği kesin bir dille ifade edilmiştir. Yüce Allah'a dayanıp sıkıntılara yenik düşmeyenler hem dinî hem de dünyevi bakımdan hep kazanmışlardır.

2. ÜNİTE

KUR'AN'A GÖRE HZ. MUHAMMED

1. HZ. MUHAMMED'İN ŞAHSİYETİ

Allah **Fussilet suresi, 6. ayette** buyurdu ki; “De ki: ‘Ben de ancak sizin gibi bir beşerim...’ ayetinde Hz. Peygamber’in insani yönüne işaret etmiştir. Hz. Muhammed (s.a.v.) de bir hadis-i şerifte “Ben ancak bir insanım...” buyurarak insani yönünü vurgulamıştır.

Allah, **Kalem suresi, 4. ayette** Hz. Muhammed’e (s.a.v.) hitaben “Sen elbette yüce bir ahlaka sahipsin.” buyurmuştur.

Affedici ve Merhametli Olmak

Allah, **Enbiyâ suresi, 107. ayette** “Ve seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik.” buyurmuştur.

Hiz. Peygamber, bizzat merhametli olduğu gibi ümmetine de merhametli olmalarını tavsiye etmiştir.

Adil Olmak ve Hakkı Gözetmek

Allah, **Nahl suresi, 90. ayette**; insanlara adil olmalarını emretmiş, **Nisâ suresi, 135. ayette** de; adaletin belli kişilere, akraba veya zümrelere göre değil herkese uygulanması gerektiğini belirtmiştir.

Müsamahakâr Olmak

Allah (c.c.), Hz. Peygamber’e iyiliği ve affetmeyi ilke edinmesini emretmiştir. **A’râf suresi, 199. ayette** “Sen af yolunu tut, bağışla, uygun olanı emret, bilgisizlere aldırış etme.” buyrulmuştur.

Sabırlı, Kararlı ve Cesur Olmak

Allah, **Zümer suresi, 10. ayette** kullarından sabırlı olmalarını istemiş “... Sabredenlere mükâfatları hesapsız verilecektir.” buyurarak Müslümanları müjdelemiştir.

Allah, **Nahl suresi, 127. ayette** Hz. Muhammed’e “Sen sabret; sabır göstermen de Allah’ın ihsanı sayesinde olacaktır. Onlardan dolayı üzülme, kurdukları tuzaklardan kaygı duyma.” buyurmuştur.

Mütevazi Olmak

Hiz. Muhammed, **Furkân suresi, 63. ayette** ifade edilen “Rahman’ın kulları, yeryüzünde tevazu ile yürüyen kimselerdir...” ayeti gereği mütevazı bir hayat yaşamıştır.

Hiz. Muhammed’in Tebliğ Görevi

Allah, insanlara doğru yolu göstermeleri, emir ve yasaklarını onlara bildirmeleri için toplumlara peygamber göndermiştir ve onlara kendi emirlerini kullarına ulaştırmalarını (tebliğ) istemiştir.

Hatemü’n-nebiyyîn yani “Peygamberlerin sonuncusu, kendisinden sonra kesinlikle peygamber gelmeyecek olan” Hiz. Muhammed kırk yaşına ulaştığında Allah’ın son tebliğcisi olarak şereflendirilmiştir.

Hiz. Muhammed (s.a.v.) belli bir topluluğa değil, bütün insanlığa hitap etmiştir ve kıyamete kadar bu geçerlidir.

Hz. Muhammed'in Tebyin Görevi

Tebyin; peygamberlerin Allah'tan aldıkları vahiyleri insanların anlayabilmeleri için yapmış oldukları açıklamalara denir.

Hz. Muhammed'in tebyini; kendisine gönderilmiş olan Kur'an-ı Kerim'i yaşamak, insanlara bildirmek ve açıklamaktır.

Hz. Muhammed'in Teşri Görevi

Teşri, İslam dininde hüküm koyma yetkisi anlamına gelir ve bu bu yetki, Allah'a ve Hz. Peygamber'e aittir. Allah ve onun Peygamberi, bir konuda hüküm verdiği zaman Müslümanlar o hükme uymakla yükümlüdür.

Hz. Muhammed'in Temsil Görevi

Allah, Kur'an-ı Kerim'de **Ahzâb suresi, 21. ayette**; "İçinizde Allah'ın lütfuna ve ahiret gününe umut bağlayanlar, Allah'ı çokça ananlar için hiç şüphe yok ki Resulullah'ta güzel bir örneklik vardır." buyurmuştur.

Kur'an'ın ilk muhatabı olan Hz. Peygamber onu en iyi şekilde anlamış ve yaşamıştır. Böylece söz, fiil ve davranışlarıyla insanlara örnek olmuştur.

3. HZ. MUHAMMED'E BAĞLILIK VE İTAAT

Peygambere itaatle ilgili **Nisâ suresi, 64. ayette** "Biz her bir peygamberi Allah'ın izniyle ancak kendisine itaat edilmesi için gönderdik..." buyrulmaktadır.

Hadis ve Sünnet

Hz. Muhammed'in; söz, fiil ve takrirlerini içeren örnek davranışlarına **sünnet** denir. Hz. Peygamber'in sözleri anlamına gelen **hadis** kelimesi de sünnet kelimesi ile eş anlamlı olarak kullanılır.

Hadislere dair günümüze kadar ulaşan eserlerden en bilinen altı tanesine **Kütüb-i sitte (altı kitap)** denir.

Kütüb-i sitte dışında bilinen başka hadis kitapları da vardır. Bunlar; İmam Malik'in "Muvatta", Ahmed b. Hanbel'in "Müsned", Dârimî'nin "Sünen" adlı eserleridir. Kütüb-i sitte ve bu üç kitapla birlikte oluşan dokuz kitaba **Kütüb-i tis'a** denir.

Temel hadis kaynakları ve derleyenler

Kitap / Derleyen

Kütüb-i sitte (altı kitap)

Kütüb-i tis'a (9 kitabın tamamına denir.)

1. Câmiu's-Sahih / Buhârî
2. Câmiu's-Sahih / Müslim
3. Sünen / Tirmizî
4. Sünen / Ebu Dâvûd
5. Müsned / Nesâî
6. Sünen / İbn Mâce
7. Muvatta / İmam Malik
8. Sünen / Ahmed b. Hanbel
9. Sünen / Dârimî

İslam'ın Anlaşılmasında Sünnetin Önemi

İslamın Hz. Muhammed'in öğrettiği şekliyle anlaşılıp yaşanabilmesi için onun sünnetine ihtiyaç vardır. Onun ortaya koyduğu hükümlere göre hayatını düzenlemek, her Müslümanın yerine getirmesi gereken görevleri arasındadır.

Kültürümüzde Peygamber ve Ehl-i Beyt Sevgisi

Tarih boyunca sözlü ve yazılı edebiyatımızda, sanat ve mimarimizde Hz. Muhammed ve **Ehl-i Beyt'e** (Hz. Muhammed'in (s.a.v.) başta çocukları ve torunları olmak üzere birinci dereceden yakınlarından oluşan aile efradı) sevgisini anlatan pek çok ifadeye rastlamak mümkündür.

Hz. Muhammed'e olan sevgi, birçok sanat eserlerinde kendini göstermektedir. "**Hat**" ve "**tezhib**" bunun en güzel örnekleridir.

Hz. Peygamber'in Hz. Hatice'den (r.a.) dört kız, iki erkek olmak üzere altı çocuğu dünyaya gelmiştir. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) soyu, kendisinden sonra hayatta kalan kızı Hz. Fatıma'nın (r.a.) çocukları Hz. Hasan (r.a.) ve Hz. Hüseyin (r.a.) ile devam etmiştir.

4. KUR'AN'DAN MESAJLAR: AHZÂB SURESİ 45-46. AYETLER

Ahzâb suresinin 45-46. ayetlerinde Hz. Muhammed'in görevini eksiksiz yerine getirmesinden bahsedilmiştir.

Sebe' suresi, 28. ayet; "Biz, seni ancak bütün insanlara müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik. Fakat insanların çoğu bilmezler."

81 A'râf suresi, 158. ayet; "(Ey Muhammed!) De ki: 'Ey insanlar! Şüphesiz ben, yer ve göklerin hükümrânlığı kendisine ait olan Allah'ın hepinize gönderdiği peygamberiyim...'"

Bu ayetlerde vurgulanan; Hz. Muhammed'in tüm insanlığa gönderilmiş bir peygamber olduğudur.

Nisâ suresi, 41. ayet; "Her bir ümmetten bir şahit getirdiğimiz ve seni de onlara şahit tuttuğumuz zaman hâlleri nice olacak!"

Bu ayette Allah, onların bu tür mazeretlerini geçersiz kılmak amacıyla Hz. Muhammed'i (s.a.v.) bir şahit olarak gönderdiğini bildirmiştir.

Hadîd suresi, 9. ayet; "Sizi karanlıklardan aydınlığa çıkarmak üzere kuluna apaçık ayetler indiren O'dur..."

Bu ayette Allah, insanları içine düştükleri olumsuz durumlardan kurtarmak amacıyla Hz. Muhammed'i insanlığı aydınlatan bir ışık olarak gönderdiğ ifade edilmektedir.

3. ÜNİTE

KUR'AN'DA BAZI KAVRAMLAR

1. İSLAM'IN AYDINLIK YOLU: HİDAYET

Bakara suresi, 2. ayette; Allah Teala "İşte kitap; onda asla şüphe yoktur. O, günahattan sakınanlar için bir rehberdir." buyurarak Kur'an-ı Kerim'in doğru yolu gösteren, insanlara uymaları gereken esasları ve ilkeleri anlatan hidayet kaynağı olduğunu bildirmiştir.

İnsan suresi, 2. ayette; Ayet-i kerimede "... imtihan edelim diye onu işitir ve görür kıldık." buyrulmuş, insanın yükümlülüklerle muhatap olacağı ve imtihana tâbi tutulacağı bildirilmiştir.

Allah insana akıl ve irade vermiştir. Hayrı şerden, hakkı batıldan ayırma kabiliyeti vermiştir. Kitap ve peygamber göndermek suretiyle de hidayet ve dalalet yollarını açıklamıştır.

Doğru yolda olma veya doğru yoldan sapma, insanın özgür iradesine bırakılmıştır. Allah; nimetine şükredeni, buyruklarını yerine getireni, hata yaptığında tövbe edeni, adaletli ve dürüst olanı, birliğini tanıyıp ihlasla O'na kul olanı hidayete kavuşturur.

2. ALLAH'I GÖRÜYORMUŞÇASINA YAŞAMAK: İHSAN

Dinî tanımıyla **İhsan**; insanın daima Allah'ın huzurunda olduğunu bilmesi ve O'nu görüyor gibi yaşamasıdır.

Allah'ı her an görüyormuş gibi yaşayan kişiler, Kur'an-ı Kerim'de "**muhsin**" olarak isimlendirilmiş ve onlardan övgüyle bahsedilmiştir.

Kur'an-ı Kerim'de muhsinlerin diğer özellikleri; sabretme, güzel söz söyleme, işlerde aşırılıktan sakınma, kararlılık ve cesaret şeklinde ifade edilmiştir.

3. ALLAH İÇİN SAMİMİYET: İHLAS

İhlas, inançta samimi olmak yani kullukta Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmamaktır. Şirkten uzaklaşarak tek olan Allah'a gönülden inanmak, O'nun emir ve yasaklarının dışına çıkmadan yaşamaktır.

İbadetlerin kabul olmasının ilk şartı, onları Yüce Allah'ın emrettiği şekilde yerine getirmek, ikinci şartı ise ihlas ve samimiyetle yapmaktır.

İhlasın zıddı ise **riya**dır. Riya sözlükte "gösteriş, iki yüzlülük, özü sözü bir olmama" gibi anlamlara gelir.

4. ALLAH'IN EMİR VE YASAKLARINA RİAYET: TAKVA

Dini kavram olarak **Takva**; Yüce Allah'a iman edip dinin emir ve yasaklarına uyarak Allah'a karşı gelmekten sakınmak; dünya ve ahirette insana zarar verecek inanç, söz ve davranışlardan uzak durmak anlamlarına gelir.

Aynı zamanda **takva** haramlardan sakınmak, dinen şüpheli olan durumları ve dinin kötü gördüğü şeyleri terk etmektir.

Takva sahibi kişinin kaba, haşin, haksız, isyankâr, şehvet düşkün, aç gözlü, edepsiz, hayasız vb. olması düşünülemez.

5. DOSDOĞRU YOL: SIRAT-I MÜSTAKİM

Sırat-ı müstakim, Allah'ın gösterdiği dosdoğru yol ve İslam dini anlamlarında kullanılır. Aynı zamanda Kur'an-ı Kerim'in emirlerinin ve koymuş olduğu ahlaki ilkelerin Hz. Peygamber'in yaşadığı biçimde yaşanmasıdır. **Sırat-ı müstakim**in İslam dini olduğu, **Âl-i İmrân suresi, 51. ayette**; "Kuşkusuz Allah benim de Rabbimdir, sizin de Rabbinizdir. Öyleyse O'na kulluk edin, işte doğru yol budur." ifadesiyle açıklanmıştır.

6. ALLAH YOLUNDA MÜCAHEDE: CİHAT

Cihat; İslam dininin insanlığın huzuru ve güzelliği için koymuş olduğu ilkelere uygun davranmak amacıyla çalışma ve gayret sarf etme anlamına gelmektedir.

Yüce Allah'a ve Müslümanlara savaş açanlara karşı mal ve can ile mücadele edilmesi, **Tevbe suresi, 41. ayette** "Kolay da olsa zor da olsa sefere çıkın ve mallarınızla canlarınızla Allah yolunda cihad edin..." ayetiyle bildirilmiştir.

İlmî çalışmalarla İslam'a ve insanlığa faydalı olmak da cihat ibadetinin anlamlarından biridir.

7. İYİ, DOĞRU VE GÜZEL DAVRANIŞ: SALİH AMEL

Salih Amel; Allah'ın rızası uğrunda inanç, ibadet ve ahlakla ilgili konularda yapılan her türlü güzel iş ve davranışta bulunmaya ve Allah'ın yasaklarından kaçınmaya denir.

Kur'an'da iman ile salih ameller arasında kuvvetli bir bağ kurulmuştur. İmanın zikredildiği bir çok yerde peşinden salih amel gelmektedir.

4. ÜNİTE

İNANÇLA İLGİLİ MESELELER

1. İNANÇLA İLGİLİ FELSEFİ YAKLAŞIMLAR

Akıllı varlık olan insanın en temel özelliklerinden biri düşünebilmesidir. İnsan bu özelliğiyle kendi varlığı, içinde yaşadığı kâinat, olgu ve olayların sebep sonuçları üzerine fikir yürütmüştür.

İnanç konusundaki felsefi yaklaşımlar, bilişim çağının imkânlarıyla küresel boyutta yayılma alanı bulmuştur. Bu felsefi yaklaşımlardan bazıları; **teizm, deizm, materyalizm, pozitivizm, sekülerizm, agnostisizm ve ateizmdir.**

Teizm

Yunancada “Tanrı” için kullanılan “**teos**” kelimesinden türetilen teizm, âlemin yaratıcı sebebi olan ve varlığı mutlak bir Tanrı inancını savunan felsefi düşünceyi ifade eder. Türkçede “Tanrıcılık” şeklinde ifade edilen bu düşünceyi benimseyene **teist** denilir.

Teizmde Tanrı, yarattığı varlıklardan ayrı ve farklıdır. Yarattıkları aracılığıyla kendisini gösterir. İnsanı ibadet ve itaate muhatap varlık olarak görür. Tanrı varoluşun, değerlerin kaynağı, koruyucusu, güç, gerçeklik ve değer bakımından en yüce varlıktır.

İslam dinine göre yaratıcı inancı **tevhid**e dayanır. Bu inancın temeli de **vahiy** ile oluşmuştur.

Deizm

Deizm, Tanrı'nın varlığına inanmakla birlikte zamanla Tanrı'nın yaratma dışındaki sıfatlarını reddeden düşüncenin adı olmuştur. Bu düşünceye sahip kişilere de **deist** denir.

Deistler, Tanrı'nın varlığını kabul ederler, onun âleme, insana dair sürece müdahale etmediklerini düşünürler, vahyi ve nübüvveti reddederler.

Materyalizm

Materyalizm; başta Tanrı inancı olmak üzere; yaratılış, melek, vahiy, peygamberlik, kutsal kitaplar ve ahiret gibi dinî inançları kabul etmez.

Pozitivizm

Pozitivizm (olguculuk); dini ve metafiziği, insanlığın ilerlemesini engelleyen bilim öncesi düşünce tarzları olarak gören ve sadece modern bilimi temele alan dünya görüşünün adıdır.

Sekülerizm

Sekülerizm, dinî otoritenin günlük hayatı ilgilendiren konularda esas alınacak bir irade olmadığını ifade eder. İnançtan kaynaklanan düşünceleri dünya işlerine karıştırmama anlamına gelen sekülerizm, dünyevileşme hareketi olarak da bilinir.

Agnostisizm

Agnostisizm, insanların mutlak bilgiye ve hakikate ulaşamayacağını ifade eder. Agnostiklere göre Tanrı'nın varlığı kesin olarak bilinmeyeceği gibi yokluğu da kesin olarak bilinemez.

Ateizm

Ateizm, Tanrı'nın var olmadığı inancına dayanan felsefe akımıdır.

Ateizm, sadece Tanrı'ya değil metafizik alana ait her şeye karşıdır. Bu akımı benimseyenlere **ateist** denir.

Nihilizm

Nihilizm, hayatın anlamını boşluk, hiçlik, anlamsızlık gibi kavramlara indirger.

Felsefi yönden hiçbir gerçek kabul etmeyen, sosyal yönden var olan toplum düzenini benimsemeyen, siyasi yönden her türlü otoriteyi reddeden, ahlaki yönden hiçbir değeri tanımayan kişilere **nihilist** denir.

2. YENİ DİNÎ HAREKETLER

20. yüzyılda ortaya çıkan bu hareketler, modernleşen ve hızlı bir şekilde geleneksel değerlerinden kopan toplumlarda daha çok kabul görmektedir. Reiki, Sahaja Yoga, Transandantal Meditasyon gibi dinî hareketlere bağlı olanlar bulunmaktadır.

Din İstismarı; dini, şahsi çıkar, siyasi menfaat veya nüfuz sağlamak için kullanmaya, gizli emellerin üzerini dinle örtmeye denir.

İslamofobi; İslam'dan ve Müslümanlardan gerekçesiz şekilde korkulmasıdır.

5. ÜNİTE

YAHUDİLİK VE HİRİSTİYANLIK

1. YAHUDİLİK

Yahudileri ifade etmek için geçmişten günümüze kadar kullanılmaya devam eden bazı farklı kavramlar vardır.

İbrani: Filistin bölgesinde göçebe olarak yaşayan Yahudilerin ismidir. Yahudilere bu ad, Filistin bölgesinde yaşayan yerli halk tarafından verilmiştir.

İsrail: Hz. Yakub'un (a.s.) sıfatıdır. Hz. Yakub'un (a.s.) oğullarına ve onların soyundan gelenlere de İsrailoğulları denilmiştir. İsrail ismi Yahudiler için günümüze kadar kullanılmaya devam etmiştir.

Yahudi: Hz. Yakub'un (a.s.) 12 oğlundan dördüncüsünün ismi Yahuda'dır. Yahudi ismi de Hz. Yakub'un oğlu Yahuda'nın isminden türetilmiştir. Başka bir görüşe göre Filistin'in güneyinde kurulan Yahuda krallığından dolayı İsrailoğulları, Yahudi adını almıştır.

Musevi: Yahudi dininin peygamberi olarak kabul edilen Hz. Musa'ya (a.s.) izafeten Yahudilere Musevi, dinlerine ise Musevilik denilmiştir.

Yahudiler, millet olarak kökenlerini, Hz. İbrahim'e (a.s.) ve onun soyundan gelen Hz. İshak (a.s.) ve Hz. Yakub'a (a.s.) bağlar. Dinlerinin başlangıcını ise Hz. Musa'ya (a.s.) gelen vahye dayandırır.

Yahudiliğin İnanç Esasları

Musa b. Meymun Tarafından Belirlenen Yahudi İnanç Esasları

- Tanrı, var olan her şeyi yaratan ve onlara hükmedendir.
- Tanrı, birdir ve ondan başka tanrı yoktur.
- Tanrı, bir cisim değildir ve hiçbir şekilde tasvir edilemez.
- Tanrı, ezeli ve ebedidir.
- İbadet, sadece Tanrı'ya mahsustur; ona ortak koşulamaz.
- Tanrı, insanın bütün işlerini ve düşüncelerini bilir.
- Peygamberlerin bütün sözleri haklıdır.
- Efendimiz Musa'nın peygamberliği gerçektir. O, kendisinden önce ve sonra gelen bütün peygamberlerin en büyüğüdür.
- Elimizde olan Tevrat, tamamıyla tanrı tarafından Musa'ya verilenin aynısıdır.
- Tevrat değiştirilmeyecektir ve gelecekte Tanrı başka bir Tevrat da göndermeyecektir.
- Tanrı, emirlerini yerine getirenleri mükâfatlandırır; ihlâl edenleri cezalandırır.
- Tanrı'nın bildiği bir zamanda ölümden sonra dirilme gerçekleşecektir.
- Mesih gelecektir, geciktiği hâlde her gün onun gelmesini bekleyeceğiz

ON EMİR

1. Benden başka ilahların olmayacak.
2. Put yapmayacaksın. Putların önünde eğilmeyecek, onlara tapmayacaksın.
3. Rabbin ismini boş yere anmayacaksın.
4. Cumartesi günü hiçbir iş yapmayacaksın.
5. Annene ve babana hürmet edeceksin.
6. Öldürmeyeceksin.
7. Zina etmeyeceksin.
8. Çalmayacaksın.
9. Komşuna karşı yalancı şahitlik yapmayacaksın.
10. Komşunun hiçbir şeyine göz dikmeyeceksin.

Yahudi kutsal kitapları, yazılı ve sözlü olmak üzere iki kısımdan oluşur. Yahudilikte kutsal kitapların yazılı kısmına **Tanah (Tanak)**, sözlü kısmına da **Talmud** denir.

Tanah; Tora (Tevrat), Neviim (peygamberler) ve Ketuvim (kitaplar) kitaplarından oluşur.

Tora; Tekvin, Çıkış, Levililer, Sayılar ve Tesniye bölümlerinden meydana gelir.

Neviim ve Ketuvim kitaplarında Hz. Musa'dan (a.s.) sonraki olaylar ve peygamberler anlatılır.

Talmud, Mişna ve Gemara bölümlerinden oluşur.

YAHUDİ KUTSAL KİTAPLARI

TANAH (YAZILI)

TALMUD (SÖZLÜ)

Tora (Tevrat)

Neviim

Ketuvim

Mişna

Gemara

- Tekvin
- Çıkış
- Levililer
- Sayılar
- Tesniye

Yahudiliğin Ritüelleri

Yahudilikte erkekler, 13 yaşını doldurduktan sonra ritüellerden sorumludurlar ve ritüel esnasında başlarına “**kippa**” denilen şapkayı takmak zorundadırlar. **Kadınlar ritüellerden sorumlu değildirler**. Ancak ritüelleri başları örtülü bir şekilde takip edebilirler. Yahudilerde ritüeller günlük, haftalık ve yıllık olarak yapılır.

Günlük ritüeller sabah saatlerinde, öğle ve ikindi arasında ve akşamdan sonra yapılır.

Haftalık ritüeller Kur'an-ı Kerim'in “**sebt**” dediği Yahudilerin ise “**şabat**” diye isimlendirdikleri **cumartesi** günlerinde sinagoglarda yapılır. Yahudiler, şabat günü çalışmazlar ve bu günü tatil olarak kabul ederler. Yahudilerin dinî bayramları, **yıllık ritüel** özelliği taşır.

Yahudiliğin Sembolleri ve Kutsal Mekânları

Yahudiliğin **Davud yıldızı** ve **Menora (yedi kollu şamdan)** olmak üzere iki sembolü vardır.

Yeryüzündeki bütün dinlerde olduğu gibi Yahudilikte de kutsal mekânlar vardır. İbadethaneleri olarak **Sinagog, Süleyman Mabedi ve Ağlama Duvarı** Yahudilerin kutsal mekânlarındanır.

Günümüz Yahudi Mezhepleri

Ortodoks Yahudilik: Ortodoks Yahudiler, Hz. Davud (a.s.) soyundan bir mesihin geleceğine ve Yahudiliği egemen bir güç hâline getireceğine inanırlar. Bu sebeple cumartesi yasaklarına uyarlar ve Tevrat'ın Hz. Musa'ya (a.s.) geldiği şekliyle aslını koruduğunu kabul ederler.

Reformist Yahudilik: Reformist Yahudiler, Tevrat'ın hükümlerinin pek çoğunun geçerliliğini yitirdiğine ve Tevrat'ın vahiy ürünü olmadığına inanırlar. Şabat günü yasaklarının bazılarını ve Mesih inancını kabul etmezler.

Muhafazakâr Yahudilik: Ortodoks ve Reformist Yahudiliğin ortasında bir görüş benimsemişlerdir. Yahudiliğin ana prensiplerine bağlı olmakla birlikte dinin kurallarını katı ve değişmez olarak görmezler.

Yeniden Yapılanmacı Yahudilik: Muhafazakâr Yahudilikten ayrılarak oluşan bu grup, Yahudiliği Yahudi milletin tarihleri boyunca oluşturduğu bir kültür olarak değerlendirir. Mesih inancını kabul etmezler.

Samiriler: Kendilerinin Yahudi olduklarını söyleyen ancak diğer Yahudi grupları tarafından Yahudi olarak kabul edilmeyen mezheptir. Yahudi kutsal kitaplarından sadece Tevrat'ı kabul ederler.

2. HİRİSTİYANLIK

Hıristiyan kelimesi, Hz. İsa'ya (a.s.) bağlı ve onun yolunda giden anlamlarına gelir.

Hıristiyanlık, MS 1. yüzyılda Roma İmparatorluğu'nun hâkimiyeti altındaki Kudüs bölgesinde ortaya çıkmıştır. Hıristiyan inancına göre Hz. İsa, bozulan Musa şeriatını tekrar tesis etmeye çalışmıştır.

Hıristiyanlar, Hz. İsa'nın (a.s.) çarmıh olayından sonra dirildiğine, havarilerine görüldüğüne ve onları kendi öğretilerini yaymak üzere görevlendirdiğine inanırlar.

Pavlus, Hz. İsa'nın (a.s.) da tanrı olduğunu savunarak Hıristiyan tanrı inancı olan teslisin temellerini oluşturmuş ve tanrının rızasının da Hz. İsa'nın (a.s.) tanrı olduğuna inanmaktan geçtiğini ifade etmiştir.

Genişleyen Hıristiyan coğrafyasında inanç birlikteliğinin sağlanması için Hıristiyan din adamları, **325 yılında İznik konsilinde** bir araya gelmişlerdir. Bu konsilde Pavlus'un görüşleri benimsenmiş ve Hz. İsa'nın tanrı olduğu fikri kabul edilmiştir.

Hıristiyanlığın İnanç Esasları

Hıristiyan inanç esaslarının en önemlisi teslis inancıdır. Üçleme anlamına gelen teslis, terim olarak **Baba, Oğul ve Kutsal Ruh**'tan meydana gelen Hıristiyan tanrı düşüncesini ifade eder.

Hıristiyanların kutsal kitabı olan **Kitab-ı Mukaddes, Ahd-i atik (Eski söz) ve Ahd-i ceditten (Yeni söz) oluşur.** Yahudilerin kutsal metinleri olarak kabul edilen Ahd-i atik (Tanah), Hıristiyan kutsal kitabı Kitab-ı Mukaddes'in ilk bölümünü oluşturur. Hıristiyanlığın asıl kutsal metinleri olan Ahd-i cedit ise Kitab-ı Mukaddes'in ikinci bölümünde yer alır. **Ahd-i ceditin içinde Matta, Markos, Luka ve Yuhanna İncilleri, Pavlus'un Mektupları, Diğer Mektuplar ve Yuhanna'nın Vahyi bölümleri bulunur.**

Hıristiyanlığın temel inançlarından biri de Âdem ve Havva'nın cennette işlediği günah nedeniyle dünyaya gelen her insanın günahkâr olarak doğduğu düşüncesidir.

Hıristiyanlığın Ritüelleri

Hıristiyanlıkta günlük, haftalık ve yıllık ritüeller vardır.

Günlük ritüellerde Hıristiyanlığın kutsal kitabı olan Kitab-ı Mukaddes'ten bölümler okunur ve bununla beraber ilahiler söylenir.

Haftalık ritüeller ise pazar günü sabah ve akşam yapılır. Bu ritüellerde Kitab-ı Mukaddes'ten bölümler okunur, dualar edilir ve ilahiler söylenir.

Hıristiyanlıkta ayrıca bu ritüellerin yanında **Noel, Paskalya, Meryem Ana Günü ve Haç Yortusu gibi yıllık yapılan bazı ritüeller** de vardır.

Sakramentler, Hıristiyan inancının bir göstergesi olarak kabul edilir. Sakramentlerden bazıları şunlardır:

Vaftiz: Hıristiyan inancına göre her doğan çocuk günahkâr olarak dünyaya gelir. Hıristiyanlar, çocuğun günahlarından vaftizle temizleneceğine inanırlar.

Kuvvetlendirme (Konfirmasyon): Hıristiyanlıkta vaftiz edilen çocuğun 13-16 yaş aralığına geldiğinde kutsanmış yağ ile vücudunun çeşitli yerlerinin yağlanmasıdır.

Ekmek Şarap Ayini (Evharistiya): Hıristiyan inancında Hz. İsa'nın (a.s.) havarileri ile yediği son yemeğin anısına ekmeğin şaraba batırılarak yenildiği ayindir. Bu ayindeki ekmek, Hıristiyanlıkta insanlığın kurtuluşu için çarmıha gerilen Hz. İsa'nın (a.s.) bedenini; şarap ise Hz. İsa'nın kanını sembolize eder.

Günah İtirafı (Penitence): Bir Hıristiyanın işlemiş olduğu günahları, papaza itiraf edip tövbe etmesidir.

Hıristiyanlığın Sembolleri ve Kutsal Mekânları

Sembollerden en önemlisi **haçtır.** Hz. İsa'nın (a.s.) haç şeklindeki çarmıha gerilerek öldürüldüğüne olan inanç zamanla haçı, Hıristiyanlığın kutsal sembolü hâline getirmiştir.

Haçın yanında Hıristiyanlıkta **çan** da dinî bir sembol olarak kabul edilir.

Hıristiyanlığın kutsal mekânları; kiliselerin yanında, Hz. İsa'nın (a.s.) doğduğu, yaşadığı ve Hıristiyanlığın öğretilerini yaymaya çalıştığı Kudüs şehri ve burada bulunan Süleyman Mabedi, Pavlus ve Petrus'un mezarlarının bulunduğu Vatikan.

Hıristiyan Gruplar

11. yüzyıla gelindiğinde Hıristiyanlar Doğu (Ortodoks) ve Batı (Katolik) şeklinde iki gruba ayrılmıştır. 16. yüzyılda ise Batı Kilisesi'ndeki reform hareketleri Protestanlığın doğuşuna yol açmıştır.

Katoliklik: Hıristiyanlıkta en kalabalık ve tarihî açıdan en eski bu grubun **merkezi Vatikan'dır.** Katolikler, görüşlerini **Hz. İsa'nın (a.s.) vekili olarak kabul ettikleri Petrus'a dayandırır.** Bu grupta **din adamları bekâr olmak zorundadır.** Katolik inancına göre yanılmaz bir otoriteye sahip olan **papa, Hz. İsa'nın (a.s.) vekili ve Petrus'un varisidir.** Katolikliğin başında yer alan **papa, kardinaller arasından seçilir. 25 Aralık'ta Noel'in dinî bayram olarak kutlanır.** Katolik Hıristiyanlıkta, haç sembolünün alt ucu daha uzundur ve sakramentlerin tamamı kabul edilir.

Ortodoksluk: Katolik kilisesinin üstünlüğü ve papanın yanılmazlığı gibi bazı konularda **yaşanan siyasi ve dinî ihtilaflar sonucunda Katoliklikten ayrılan bu grubun başında patrik yer alır.** İstanbul, İskenderiye, Antakya ve Kudüs patrikliği şeklinde **dört büyük patrikliği vardır.** Üst düzey din adamlarının evlenmesi yasak iken rahiplerin evlilik konusunda **serbest olduğunu savunurlar.** Ortodokslar, Noel'i **6 Ocak'ta kutlarlar.** Ortodokslukta **haç sembolünün kolları eşittir** ve sakramentlerin tamamı kabul edilir.

Protestanlık: 16. yüzyılda Martin Luther tarafından başlatılan reform hareketleri sonucunda **ortaya çıkmıştır.** Katolik kilisesinin günahları bağışlamasına, bunu malî bir kaynak hâline getirmesine ve Vatikan'ın kutsal kitap yorumunu kendi tasarrufunda tutmasına **itiraz ederler.** Hıristiyan sakramentlerinden sadece vaftiz ve ekmek şarap ayinini kabul ederler. Kiliselerinde resim ve heykellere yer vermezler. Protestanlığın bir kolu olan Anglikan Kilisesi hariç, haç sembolü olarak kullanmazlar.

İNANÇLA İLGİLİ MESELELER

1. İNANÇLA İLGİLİ FELSEFİ YAKLAŞIMLAR

İnsan kendi varlığı, içinde yaşadığı kainat, olgu ve olayların sebep sonuçları üzerine fikir yürütmüştür. "İnsan bu dünyada niçin var? Nereden gelmiş ve nereye gidiyor? Ölüm ve sonrasında nelerle karşılaşacak?" sorularının yanıtlarını aramıştır. Bu süreçte farklı düşünce anlayışları ortaya çıkmıştır.

Bu çaba bazen peygamberlerin rehberliğine uygun olarak gerçekleşmiş bazen de insanlar çeşitli sebeplerle inanç konusunda değişik yol ve tutumlar benimsemişlerdir.

İnanç konusundaki felsefi yaklaşımlar, bilişim çağının imkânlarıyla küresel boyutta yayılma alanı bulmuştur. Bu felsefi yaklaşımlardan bazıları **teizm, deizm, materyalizm, pozitivizm, sekülerizm, agnostisizm ve ateizmdir.**

Teizm

Yunancada “Tanrı” için kullanılan “teos” kelimesinden türetilen teizm, âlemin yaratıcı sebebi olan ve varlığı mutlak bir Tanrı inancını savunan felsefî düşünceyi ifade eder. Türkçede “**Tanrıçılık**” şeklinde ifade edilen bu düşünceyi benimseyene **teist** denilir.

Teizm; Tanrı'nın varlığıyla birlikte, O'nun yaratıcılığını, gerçek, şuurlu ve iradeli bir varlık olduğunu kabul etmektir. Bu düşüncede Tanrı'nın vahiy göndererek insanlarla iletişime geçtiği, aleme ve insana daima müdahil olduğu benimsenir.

İslam dinine göre yaratıcı inancı tevhide dayanır. Bu inancın temeli de vahiy ile oluşmuştur. Yaratıcı seçmiş olduğu peygamberler aracılığıyla kendini “Allah” olarak tanıtmıştır.

Deizm

Deizm, Latince Tanrı anlamında kullanılan “deus” kelimesinden türemiş olup teizmle aynı sözlük anlamına sahiptir. Fakat **deizm**, Tanrı'nın varlığına inanmakla birlikte zamanla Tanrı'nın yaratma dışındaki sıfatlarını reddeden bir düşüncedir ve bu düşünceye sahip kişilere **deist** denir.

Deistlerin bazıları, dünyayı yaratan ama dünyada olup bitenle ilgilenmeyen bir Tanrı'ya inanırken bazıları ise Tanrı'nın evrenle ilgilendiğine ama insandan gelen taleplerle ilgilenmediğine inanmaktadır.

Materyalizm

“Maddecilik” anlamına gelen Latince “materya” kelimesinden türeyen materyalizm; var olan her şeyin maddeden ibaret olduğunu, maddeden bağımsız fizik ötesi bir alanın bulunmadığını iddia eder.

Materyalizm; başta Tanrı inancı olmak üzere yaratılış, melek, vahiy, peygamberlik, kutsal kitaplar ve ahiret gibi dini inançları kabul etmez.

Materyalizm günümüzde siyasi, sosyal, ekonomik, vb. birçok alanda etkisini gösterir. Pahalı ev, lüks araba, yüksek makam, hayattaki başarının göstergeleri olmaktadır.

Pozitivizm

Pozitivizm, Fransızcadaki “gerçek, kanıtlanmış, olumlu” gibi anlamlara gelen “positif” kelimesinden türetilmiştir. Auguste Comte tarafından kurulan Pozitivizm (olguculuk); dini ve metafiziği, insanlığın ilerlemesini engelleyen bilim öncesi düşünce tarzları olarak gören ve sadece modern bilimi temele alan dünya görüşünün adıdır.

Dini ve metafizik düşünceye dayanan verilerin yerini sadece akla, gözleme ve deneye dayalı pozitif bilginin almasını öngörür.

Sekülerizm

Latince “dünyevileşme” anlamına gelen **sekülerizm**; hukuki konularda, toplumu ilgilendiren sosyal kararlarda ve siyaset biliminin işleyişinde din merkezli görüşlerin tamamını reddeden düşüncedir. Sekülerizm, dinî otoritenin günlük hayatı ilgilendiren konularda esas alınacak bir irade olmadığını ifade eder.

İnançtan kaynaklanan düşünceleri dünya işlerine karıştırmama anlamına gelen sekülerizm, dünyevileşme hareketi olarak da bilinir.

Dini ve dinî duyguyu, hiçbir işe karıştırmadığı için dinden bağımsız ve uzak bir hareketi temsil eder.

Agnostisizm

Sözlükte “bilinmezcilik ya da bilinemezcilik” anlamına gelen agnostisizm, insanların mutlak bilgiye ve hakikate ulaşamayacağını ifade eder. **Agnostisizm**, özellikle Tanrı hakkında kesin bilgi elde etmenin mümkün olmadığını savunan felsefî yaklaşımın adıdır. Pozitivist ve materyalist akımların dayanak noktalarından birisi olarak kullanılabilen bir akımdır.

“Agnostiklere göre Tanrı'nın varlığı kesin olarak bilinmeyeceği gibi yokluğu da kesin olarak bilinemez”.

Agnostik bakış açısında, Tanrı'nın varlığı yanında ahiretle ilgili meselelerin de doğrulanması mümkün görülmez ve herhangi bir dini benimsemek anlamsızdır.

Ateizm

Ateizm veya tanrıtanımazlık, Yunanca'da olumsuzluk bildiren “a” ön ekiyle Tanrı anlamına gelen teizmin birleşiminden oluşan ve Tanrı'nın var olmadığı inancına dayanan felsefe akımıdır.

“Ateizm, sadece Tanrı'ya değil metafizik alana ait her şeye karşıdır.” Bu akımı benimseyenlere **ateist** denir.

Nihilizm

“Hiççilik” şeklinde Türkçeye tercüme edilen nihilizm, hayatın anlamını boşluk, hiçlik, anlamsızlık gibi kavramlara indirger.

Anlam, değerler, inançlar, ahlak, siyaset, düzen gibi kavramları yerinden ederek bunları geçersiz kılmaya çalışan; felsefî, sosyal, siyasi, ahlaki tutumları ifade eden yönelişe **nihilizm** denir.

Karamsar dünya görüşüne dayanan bu felsefede anlamsızlık, saçmalık, kötümserlik, umutsuzluk hakimdir.

Kötülük Problemi

Ateizm, agnostisizm, nihilizm gibi akımlara yönelmede etkili olan meselelerden biri de kötülük problemidir. Türkçede “**kötülük problemi**” şeklinde ele alınan bu mesele; İslam'da “şer” kavramıyla ifade edilmiştir. Kötülük problemi, günümüzde “Dünyada bu kadar kötülük olduğuna göre demek ki Tanrı yoktur.” önermesi üzerinden Tanrı'yı inkâr etmenin bahanesi olarak kullanılmaktadır.

2. YENİ DİNİ HAREKETLER

Modernleşme süreci ile birlikte hızlı şehirleşme, insandaki dünyevileşme arzusu, bireyci düşüncenin hakim olması, dini sorumluluklardan kaçma eğilimi, aile kurumunun zayıflaması ve insanların birbirlerini çıkar ilişkisine göre değerlendirmeleri gibi nedenler yeni dini hareketlerin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Mahrumiyet duygusu, bireysel ilişkiler, ahlaki ve sosyal belirsizlikler, siyasi veya sosyal anlamda ortaya çıkan krizler ise insanların bu hareketlere yönelmesine sebep olmaktadır. Bu sebepler aynı zamanda hareketlerin çoğalıp yaygınlaşmasına da etki etmektedir.

Yeni dini hareketler, toplumdaki yaygın din anlayışına karşı çıkarlar. Kendilerine göre birtakım ahlaki kuralları vardır. Dine karşı akli yaklaşımı reddedip sezgisel bir bilinç halini savunurlar. Bu hareketler, karizmatik ve otoriter bir lidere sahiptir. Üyeler, hareketin liderine itaat etmek zorundadırlar. Üyeler arasında hiyerarşik bir sistem vardır. Yeni üye kazanabilmek için misyoner faaliyet anlayışı hakimdir

“*Milenyum Tarikatları*”, “*Kıyamet Tarikatları*” gibi adlarla sınıflandırılan ve kıyamet senaryoları ile etkisini gösteren bu yeni dini hareketlere ülkemizde de rastlanmaktadır.

Ülkemizde de yeni dinî hareketlerden etkilenenler olmuştur. *Reiki, Sahaja Yoga, Transandantal Meditasyon* gibi dinî hareketlere bağlı olanlar bulunmaktadır.

Din İstismarı

Dini değerleri benimseme konusunda samimi olmayan kimselerin siyasi, ekonomik ve sosyal kaygılarla menfaat ve güç elde etmek için din üzerinden söylem ve davranış geliştirmesi din istismarıdır.

Din istismarı tarih boyunca çeşitli toplumlarda farklı şekillerde görülmüştür. Selçuklular döneminde tarihin en acımasız olaylarına sahne olan din istismarı örneği *Hasan Sabbah* ve adamları tarafından oluşturulan *hashaşiler* örgütüdür. Hasan Sabbah, insanları din adına kandırarak, suikast timleri kurmuştur. Diğer yandan Haçlı Seferleri (9-13. yüzyıllar) o dönem Avrupa'daki ekonomik sıkıntıları ve siyasi bunalımları aşmak amacıyla insanların dini duygularının istismar edildiği somut örneklerden birisidir.

Yakın zamanda ülkemizde yaşanan siyasi, ekonomik ve sosyal anlamda “örgütlü din istismarına” en somut örnek şüphesiz *Fethullahçı Terör Örgütü'dür (FETÖ)*. Bu örgüt Selçuklular dönemindeki Hashaşilerle benzer özellikler taşımaktadır.

İslamofobi

Günümüzde Batı dünyasında bu şiddetten olumsuz şekilde etkilenenler Müslümanlardır. *İslamofobi*, İslam'dan ve Müslümanlardan gerekçesiz şekilde korkulması anlamını taşır.

İslamofobiyi besleyen önemli kaynaklardan birisi terördür. Kendini “Müslüman” olarak tanımlayan *DEAŞ* gibi şiddet odaklı marjinal, illegal terörist grupların eylemleri; can ve mal kayıpları nedeniyle toplumlarda gerginliği artırmaktadır.

3. KUR'AN'DAN MESAJLAR: EN'ÂM SURESİ 59. AYET ve LOKMAN SURESİ 27. AYET

“Gaybın anahtarları Allah'ın yanındadır; onları O'ndan başkası bilmez. O, karada ve denizde ne varsa bilir; O'nun bilgisi dışında bir yaprak bile düşmez. O, yerin karanlıklarındaki tek bir taneyi bile bilir. Yaş ve kuru ne varsa hepsi apaçık bir kitaptadır.” (*En'âm suresi, 59. ayet*)

Gayb; göz önünde olmayan, gizli olan anlamına geldiği gibi duyularla algılanamayan, deney ve gözlemlere konu olmayan varlık alanı şeklinde de tarif edilebilir. Allah (c.c.), melekler, cennet, cehennem, ahiret gibi gerçekler duyularla algılanamaz. Bunların bilgisi, Allah'ın (c.c.) katındadır ve insanlar bu bilgilerden ancak Allah'ın (c.c.) peygamberleri aracılığıyla bildirdiği kadarını öğrenebilir.

“Eğer yeryüzündeki bütün ağaçlar kalem olsaydı, deniz de -ardından ona yedisi daha eklenmek üzere- mürekkep olsaydı yine de Allah’ın sözleri tükenmezdi; Allah azîzdir, hakîmdir.” (Lokman suresi, 27. ayet)

Ayet-i kerime Yahudilerin Hz. Muhammed’e (s.a.v.) Tevrat’ta sınırsız bilginin olduğunu söylemeleri üzerine nazil olmuştur. Bu ayette Allah (c.c), kendi ilminin zengin ve sınırsız olduğunu somut bir örnekle açıklamaktadır. Ayette geçen “üzerine yedi misli daha eklense” ifadesi, çokluğu anlatmak için kullanılmıştır. Buna göre ne ölçüde çok olursa olsun sınırlı olan tükenecek, sınırsız olan eksilmeden sınırsız olarak kalacaktır.

YAHUDİLİK VE HİRİSTİYANLIK

1. YAHUDİLİK

Yahudiliğin Tarihi Gelişimi

Yahudileri ifade etmek için geçmişten günümüze kadar kullanılmaya devam eden bazı kavramlar vardır. Bunların her birinin tarihsel bir arka planı olduğu gibi kullanımlarında da birtakım farklar bulunmaktadır.

İbrani:

Filistin bölgesinde göçebe olarak yaşayan Yahudilerin ismidir. Yahudilere bu ad, Filistin bölgesinde yaşayan yerli halk tarafından verilmiştir.

İsrail:

Hz. Yakub’un (a.s.) sıfatıdır.
Hz. Yakub’un (a.s.) oğullarına ve onların soyundan gelenlere de İsrailoğulları denilmiştir. İsrail ismi Yahudiler için günümüze kadar kullanılmaya devam etmiştir.

Yahudi:

Hz. Yakub’un (a.s.) 12 oğlundan dördüncüsünün ismi **Yahuda**’dır. Yahudi ismi de Hz. Yakub’un (a.s.) oğlu Yahuda’nın isminden türetilmiştir. Başka bir görüşe göre Filistin’in güneyinde kurulan Yahuda krallığından dolayı İsrailoğulları, **Yahudi** adını almıştır.

Musevi:

Yahudi dininin peygamberi olarak kabul edilen Hz. Musa’ya (a.s.) izafeten Yahudilere Musevi, dinlerine ise Musevilik denilmiştir.

Yahudiler, millet olarak kökenlerini, Hz. İbrahim’e (a.s.) ve onun soyundan gelen Hz. İshak (a.s.) ve Hz. Yakub’a (a.s.) bağlar. Dinlerinin başlangıcını ise Hz. Musa’ya (a.s.) gelen vahye dayandırırılar.

Yahudiler, **Yeşu** zamanında Kenan bölgesine girmişler fakat devlet kuramamışlardır. Yeşu’dan sonra Yahudileri, “hâkimler” denilen seçilmiş liderler yönetmiştir. Hâkimler Dönemi’nden sonra sırasıyla Saul, Hz. Davud (a.s.) ve Hz. Süleyman (a.s.) dönemleri

yaşanmıştır. Yahudiler, bu kişileri kral kabul ettikleri için bu döneme de **Krallar Dönemi** denilmiştir.

Krallar Dönemi'nden sonra Yahudi devleti, Kenan Bölgesi'nin kuzeyinde İsrail; güneyinde Yahuda Krallığı adıyla ikiye bölünmüştür. Yahudi kutsal metinlerinde, kuzeydeki İsrail Krallığı'nın o dönemki peygamberlerinin uyarılarına rağmen tek tanrı inancından uzaklaşp çok tanrı inancına geçtiği anlatılmaktadır.

Kuzeydeki İsrail Krallığı, Asurlular tarafından MÖ 722 yılında yıkılmıştır. Güneydeki Yahuda Krallığı ise MÖ 587 yılında Babilliler tarafından yıkılmış, mabet tahrip edilmiş ve Yahudiler Babil'e gönderilmiştir. Böylelikle Yahudi tarihinde **I. Mabet Dönemi sona ermiştir**.

Yetmiş yıllık sürgün hayatından sonra Yahudiler, Kudüs'e dönmüş ve Babilliler tarafından yıkılan mabedi onarmışlardır. Mabedin onarılmasıyla Yahudi tarihinde **II. Mabet Dönemi** başlamıştır. Bu dönemde Yahudiler için en önemli kişilerden biri **Ezra**'dır.

Ezra, mabedin onarımında önderlik yapmış, kaybolan Tevrat'ı tekrar yazmış, Yahudilerin uymadıkları **şabat (cumartesi) yasaklarını** yeniden tesis etmiş ve Yahudi olabilmek için Yahudi anneden doğma şartını getirmiştir. Ezra, yaptıklarıyla Yahudiliğin bugünkü yapısının oluşmasında önemli rol oynamıştır.

II. Mabet Dönemi'nden sonra Yahudiler üzerinde etkili olan **rabbiler (Yahudi din adamları)** tarafından Tevrat'ın sözlü yorumları yapılmış, **Talmud (Yahudi sözlü geleneği)** oluşturulmuştur.

Yahudiler, MS 5. yüzyıldan itibaren buldukları bölgelerde kurdukları sinagogların etrafında yaşamış ve varlıklarını günümüze kadar devam ettirmişlerdir.

Musa b. Meymun Tarafından Belirlenen Yahudi İnanç Esasları

- Tanrı, var olan her şeyi yaratan ve onlara hükmedendir.
- Tanrı, birdir ve ondan başka tanrı yoktur.
- Tanrı, bir cisim değildir ve hiçbir şekilde tasvir edilemez.
- Tanrı, ezeli ve ebedidir.
- İbadet, sadece Tanrı'ya mahsustur; ona ortak koşulamaz.
- Tanrı, insanın bütün işlerini ve düşüncelerini bilir.
- Peygamberlerin bütün sözleri haklıdır.
- Efendimiz Musa'nın peygamberliği gerçektir. O, kendisinden önce ve sonra gelen bütün peygamberlerin en büyüğüdür.
- Elimizde olan Tevrat, tamamıyla tanrı tarafından Musa'ya verilenin aynısıdır.
- Tevrat değiştirilmeyecektir ve gelecekte Tanrı başka bir Tevrat da göndermeyecektir.
- Tanrı, emirlerini yerine getirenleri mükafatlandırır; ihlâl edenleri cezalandırır.
- Tanrı'nın bildiği bir zamanda ölümden sonra dirilme gerçekleşecektir.
- Mesih gelecektir, geciktiği hâlde her gün onun gelmesini bekleyeceğim.

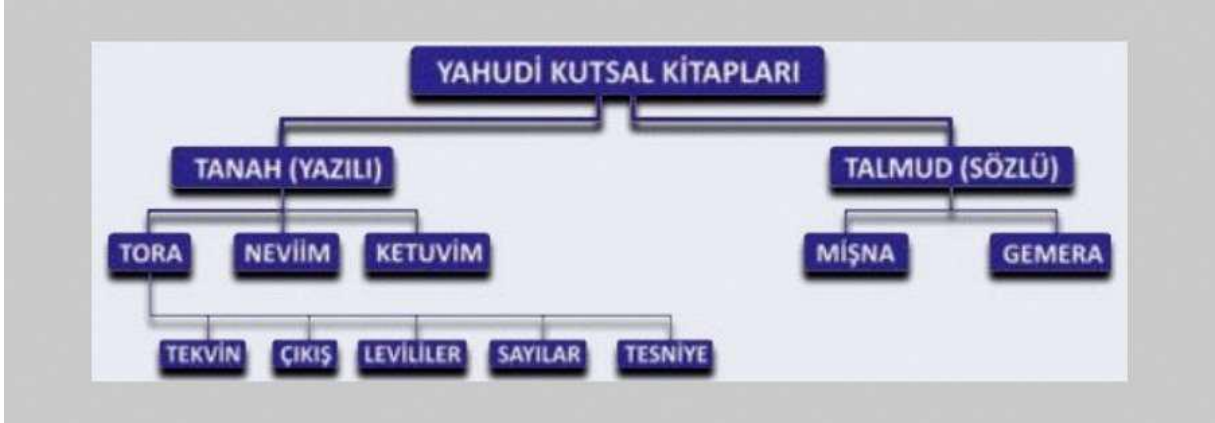
Yahudi inancında ilk peygamber Hz. İbrahim (a.s.), son peygamber ise Yahudilerin **Melaki** dedikleri peygamberdir. *Hz. Musa'nın (a.s.) Yahudilikte ayrı bir yeri ve önemi vardır. Çünkü o, Yahudilere kutsal kitapları Tevrat'ı (Tora) getirmiş ve onları Firavun'un zulmünden kurtarmıştır. Yahudiler, Hz. İsa'yı (a.s.) ve Hz. Muhammed'i (s.a.v.) peygamber olarak kabul etmezler. İslam'ın peygamber olarak kabul ettiği Hz. Davud (a.s.) ve Hz. Süleyman'ı (a.s.) ise kral olarak kabul ederler.*

ON EMİR

1. Benden başka ilahların olmayacak.
2. Put yapmayacaksın. Putların önünde eğilmeyecek, onlara tapmayacaksın.

3. Rabbin ismini boş yere anmayacaksın.
4. Cumartesi günü hiçbir iş yapmayacaksın.
5. Annene ve babana hürmet edeceksin.
6. Öldürmeyeceksin.
7. Zina etmeyeceksin.
8. Çalmayacaksın.
9. Komşuna karşı yalancı şahitlik yapmayacaksın.
10. Komşunun hiçbir şeyine göz dikmeyeceksin.

Yahudi kutsal kitapları, yazılı ve sözlü olmak üzere iki kısımdan oluşur. Yahudilikte kutsal kitapların yazılı kısmına **Tanah (Tanak)**, sözlü kısmına da **Talmud** denir.

AÖL Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi 6 Ders Notları Yahudi Kutsal Kitapları

Ölümden sonra dirilme, Yahudi kutsal metinlerinde iki yerde anlatılmasına rağmen bir iman esası olarak zikredilmez.

Kendilerini seçilmiş millet olarak gören Yahudilerin en önemli inançlarından biri de **mesih inancı**dır. Hz. Davud (a.s.) olduğu için mesihin de Hz. Davud'un (a.s.) soyundan geleceğine inanırlar.

Yahudiliğin Ritüelleri

- Yahudilikte erkekler, 13 yaşını doldurduktan sonra ritüellerden sorumludurlar ve ritüel esnasında başlarına "**kippa**" denilen şapkeyi takmak zorundadırlar.
- Kadınlar ise ritüellerden sorumlu değildirler, ancak ritüelleri başları örtülü bir şekilde takip edebilirler.
- Yahudilerde ritüeller günlük, haftalık ve yıllık olarak yapılır.
- Ritüeller esnasında kutsal metinlerden bölümler okunur ve dua edilir.
- Günlük ritüeller sabah saatlerinde, öğle ve ikindi arasında ve akşamdan sonra yapılır.
- Haftalık ritüeller Kur'an-ı Kerim'in "**sebt**" dediği, Yahudilerin ise "**şabat**" diye isimlendirdikleri cumartesi günlerinde sinagoglarda yapılır.
- Yahudiler, şabat günü çalışmazlar ve bu günü tatil olarak kabul ederler.
- Yahudilerin dinî bayramları, yıllık ritüel özelliği taşır.

Yahudiliğin Sembolleri ve Kutsal Mekânları

- Yahudiliğin **Davud yıldızı ve menora (yedi kollu şamdan)** olmak üzere iki sembolü vardır:

İbranicede Davud isminin yazılışını ifade eden ve Hz. Davud'un (a.s.) zırhlarının üzerine işlediği altı köşeli yıldız **Davud yıldızı** denir.

Menora, Yahudiliğin ikinci sembolüdür. Yahudilere göre menoranın yedi kolu, yedi günü ifade eder. Menoradaki merkez kolla diğer kollar arasındaki mesafe ve yükseklik eşittir.

- Sinagog, Süleyman Mabedi ve Ağılama Duvarı Yahudilerin kutsal mekânlarındandır.
- Yahudilikte ibadet yeri olan sinagog Türkiye’de “**havra**” olarak bilinir.
- Süleyman Mabedi, Hz. Süleyman’ın (a.s.) yaptırdığına inanılan Kudüs’teki mabettir. Yahudiler, kutsal emanetlerini bu mabedin içindeki bir odada muhafaza ederlerdi.
- Yahudilikte kutsal kabul edilen mekânlardan biri de Yahudilerin **Ağılama Duvarı** olarak adlandırdıkları Süleyman Mabedi’nin batı duvarıdır.

Günümüz Yahudi Mezhepleri

Ortodoks Yahudilik:

- Ortodoks Yahudiler, Hz. Musa’nın (a.s.) getirdiği ve değişikliğe uğramadığına inandıkları kanunlara uymaya çalıştıklarını ifade ederler.
- Dünya üzerindeki Yahudilerin çoğunluğunu oluşturan bu grup, dinin emirlerine uyulduğu takdirde Hz. Davud (a.s.) soyundan bir mesihin geleceğine ve Yahudiliği egemen bir güç hâline getireceğine inanırlar.
- Bu sebeple cumartesi yasaklarına uyarlar ve Tevrat’ın Hz. Musa’ya (a.s.) geldiği şekliyle aslını koruduğunu kabul ederler.

Reformist Yahudilik:

- Avrupa’daki Yahudiler arasında ortaya çıkan, din ile dünya işlerini birbirinden ayırılmasını savunan laik bir anlayışı temsil eden Yahudi mezhebidir.
- Reformist Yahudiler, Tevrat’ın hükümlerinin pek çoğunun geçerliliğini yitirdiğine ve Tevrat’ın vahiy ürünü olmadığına inanırlar.
- Şabat günü yasaklarının bazılarını ve Mesih inancını kabul etmezler.

Muhafazakâr Yahudilik:

- İlk dönemlerde Ortodoks Yahudiler gibi bir anlayışa sahip olan bu grup Reformist Yahudiliğe tepki olarak ortaya çıkmıştır.
- Sonraki dönemlerde ise inanç açısından Ortodoks ve Reformist Yahudiliğin ortasında bir görüş benimsemişlerdir.
- Yahudiliğin ana prensiplerine bağlı olmakla birlikte dinin kurallarını katı ve değişmez olarak görmezler.

Yeniden Yapılanmacı Yahudilik:

- Muhafazakâr Yahudilikten ayrılarak oluşan bu grup, Yahudiliği Yahudi milletinin tarihleri boyunca oluşturduğu bir kültür olarak değerlendirir.
- Mesih inancını kabul etmezler.

Samiriler:

- Kendilerinin Yahudi olduklarını söyleyen ancak diğer Yahudi grupları tarafından Yahudi olarak kabul edilmeyen mezheptir.
- Samiriler, Asurluların MÖ 722 yılında Kudüs’ün kuzeyindeki İsrail Krallığı’nı yıkmasından sonra ortaya çıkmışlardır.
- Samiriler, Yahudi kutsal kitaplarından sadece Tevrat’ı kabul ederler.
- Diğer Yahudi mezhepleri, Samirileri gerçek Yahudi ırkından olmadıkları için Yahudi olarak kabul etmezler.

Günümüz Yahudi mezhepleri dışında 19. yüzyılda ortaya çıkan, Kudüs ve çevresinde Yahudi devleti kurmayı amaçlayan yahudi hareketine **siyonizm** denir.

- Siyonizm hareketinin birçok çeşidi olmasına rağmen politik ve dinî siyonizm ön plana çıkmıştır.
- **Politik siyonizm**, Yahudi milliyetçiliğini ve seçilmişlik iddiasını kullanarak Filistin’de devlet kurmayı amaçlar.
- **Dini siyonizm** ise mesih düşüncesini önemser ve mesihin gelip Yahudileri diğer milletlere egemen kılacağını savunur.

2. HİRİSTİYANLIK

Hıristiyanlık, Kudüs bölgesinde ortaya çıkan ve günümüzde yaşayan dinlerden biridir. Hıristiyan kelimesi, Hz. İsa’ya (a.s.) bağlı ve onun yolunda giden anlamlarına gelir. Hıristiyanlar, Hz. İsa’ya (a.s.) nispetle dinlerine **İsevilik** adını vermişlerdir.

Hıristiyanlığın Tarihi Gelişimi

Hıristiyanlık, MS 1. yüzyılda Roma İmparatorluğu’nun hakimiyeti altındaki Kudüs bölgesinde ortaya çıkmıştır. Hz. İsa (a.s.), Yahudi kültürünün hakim olduğu bir ortamda dünyaya gelmiştir. Kudüs bölgesinde Yahudiliğin birçok mezhebi varlığını devam ettirmekteydi. Ayrıca bu bölgede Roma ve Yunan kültürleri de etkiliydi.

Hıristiyan inancına göre Hz. İsa (a.s.), bozulan Musa şeriatını tekrar tesis etmeye çalışmıştır. Buna karşı Yahudi din adamları ise beklenen mesihin Hz. İsa (a.s.) olmadığını iddia ederek Hz. İsa’ya (a.s.) ve öğretilerine karşı düşmanca hareket etmişlerdir. Yahudi din adamlarının bu tutumu Roma İmparatorluğu’nun Hz. İsa’yı (a.s.) çarmıha germesine neden olmuştur.

Hıristiyanlar, Hz. İsa’ın (a.s.) çarmıh olayından sonra dirildiğine, havarilerine görüldüğüne ve onları kendi öğretilerini yaymak üzere görevlendirdiğine inanırlar.

Havariler döneminde, Hz. İsa’yı (a.s.) Hz. Musa’nın (a.s.) şeriatına bağlı bir Yahudi ve bu şeriata uymayı öğütleyen Mesih olarak gören Yahudiler vardı. Bunların aksine Hz. Musa’nın (a.s.) şeriatına uymanın önemli olmadığını düşünenler de vardı. Bunlar Hz. İsa’nın (a.s.) insanlığın günahları için kurban olduğuna inanmış ve kurtuluş için buna iman etmenin yeterli olduğunu savunmuşlardır. Bu görüşü savunanların başında, günümüz Hıristiyanlığının şekillenmesinde ve yayılmasında önemli rolü olan **Pavlus** (Saul) yer alır.

*“Hz. İsa’nın (a.s.), kendisine yardımcı olarak seçtiği, İncil’in içerisindeki hükümleri ve öğütleri insanlara bildirmekle görevlendirdiği on iki kişiden her birine **havari** denir.”*

Pavlus, Hz. İsa’nın (a.s.) da tanrı olduğunu savunarak Hıristiyan tanrı inancı olan teslisin temellerini oluşturmuş ve tanrının rızasının da **Hz. İsa’nın (a.s.) tanrı olduğuna inanmaktan** geçtiğini ifade etmiştir.

Genişleyen Hıristiyan coğrafyasında inanç birlikteliğinin sağlanması için Hıristiyan din adamları, 325 yılında **İznik konsilinde** bir araya gelmişlerdir. Bu konsilde Pavlus’un görüşleri benimsenmiş ve Hz. İsa’nın (a.s.) tanrı olduğu fikri kabul edilmiştir.

380 yılında ise Roma’nın Hıristiyanlığı resmî din olarak kabul etmesi, bu **dinin daha hızlı yayılmasına zemin hazırlamıştır.**

381 yılında yapılan **İstanbul konsilinde** bazı merkezlerdeki kiliselerin de otoritesi tanınmış ve **Kutsal Ruh’un Tanrı olduğu kabul edilmiştir.**

1054 yılında **Roma (Katolik)** ve **İstanbul (Ortodoks)** kiliselerinin bağımsızlığını ilan etmesi, Hıristiyanlar arasında en büyük ayrılığa yol açmıştır. 16. yüzyılda **Protestanlık** hareketinin, Roma kilisesinin uygulamalarına karşı çıkması üzerine Hıristiyanlar arasında ikinci büyük ayrılma ortaya çıkmıştır.

Hıristiyanlığın İnanç Esasları

- Hıristiyanlığının inanç esasları, Hz. İsa'dan (a.s.) sonra Pavlus tarafından belirlenmiştir.
- Hıristiyan inanç esaslarının en önemlisi **teslis inancı**dır. Üçleme anlamına gelen teslis, terim olarak Baba, Oğul ve Kutsal Ruh'tan meydana gelen Hıristiyan tanrı düşüncesini ifade eder. Baba yaratıcı, Oğul kurtarıcı, Kutsal Ruh ise takdis edicidir. Hıristiyan inancına göre bu üçlü, özde bir olmasına rağmen ayrı ayrı üç şahıstır.
- Hıristiyanların kutsal kitabı olan **Kitab-ı Mukaddes; Ahd-i atik (Eski söz) ve Ahd-i ceditten (Yeni söz)** oluşur.
- Ahd-i atik (Tanah)**, Hıristiyan kutsal kitabı Kitab-ı Mukaddes'in ilk bölümünü oluşturur.
- Ahd-i cedit** ise Kitab-ı Mukaddes'in ikinci bölümünde yer alır. Ahd-i ceditin içinde Matta, Markos, Luka ve Yuhanna İncilleri, Pavlus'un Mektupları, Diğer Mektuplar ve Yuhanna'nın Vahyi bölümleri bulunur.
- İncillerin Hz. İsa'dan (a.s.) sonra kaleme alındığı **Luka İncili**'nin giriş bölümünde ifade edilmektedir.
- Hz. İsa (a.s.), Hıristiyanlığın doğuş döneminde Hz. Musa (a.s.) şeriatına bağlı Yahudiler tarafından peygamber olarak kabul edilmiştir.
- Pavlus döneminde ise Hz. İsa'nın (a.s.) tanrı olduğu görüşü kabul edilmiştir.
- Hz. İsa'dan (a.s.) önce gönderilmiş olan peygamberlere inanırlar.
- Hıristiyanlığın temel inançlarından biri de Adem ve Havva'nın cennette işlediği günah nedeniyle dünyaya gelen her insanın günahkâr olarak doğduğu düşüncesidir.
- Hıristiyanlar, işledikleri günahlardan dolayı pişman olduklarında tanrının kendilerini bağışlayacağına, kişinin öldükten sonra Tanrı'nın yargısıyla karşılaşacağına inanırlar.

Hıristiyanlığın Ritüelleri

- Hıristiyanlıkta günlük, haftalık ve yıllık ritüeller vardır.
- Zorunlu olmamakla beraber günlük ritüeller, sabah ve akşam vakitlerinde kilisede yapılır.
- Günlük ritüellerde Hıristiyanlığın kutsal kitabı olan Kitab-ı Mukaddes'ten bölümler okunur ve bununla beraber ilahiler söylenir.
- Haftalık ritüeller ise pazar günü sabah ve akşam yapılır. Bu ritüellerde Kitab-ı Mukaddes'ten bölümler okunur, dualar edilir ve ilahiler söylenir.
- Hıristiyanlıkta pazar gününe önem verilmesinin en önemli sebebi, Hz. İsa'nın (a.s.) öldükten sonra bu günde dirildiğine olan inançtır.
- Hıristiyanlıkta ayrıca bu ritüellerin yanında **Noel, Paskalya, Meryem Ana Günü ve Haç Yortusu** gibi yıllık yapılan bazı ritüeller de vardır.

Hıristiyanlığın Sakramentleri

Hıristiyan inancına göre tanrının aktif olarak katıldığına inanılan dini ayinlere **sakrament** denir.

Hıristiyanlıkta günlük, haftalık ve yıllık ritüellerin yanında birtakım **sakramentler (ayinler)** vardır. Sakramentlerden bazıları şunlardır:

Vaftiz: Suya daldırmak, vücudun bir kısmını yıkamak veya su serpmek şeklinde yapılan bir ayindir. **Bu ayin, diğer ayinlerin kabulünün temel şartıdır.** Hıristiyan inancına göre her doğan çocuk günahkar olarak dünyaya gelir. Hıristiyanlar, çocuğun günahlarından vaftizle temizleneceğine inanırlar.

Kuvvetlendirme (Konfirmasyon): Hıristiyanlıkta vaftiz edilen çocuğun 13-16 yaş aralığına geldiğinde kutsanmış yağ ile vücudunun çeşitli yerlerinin yağlanmasıdır. Bu sakrament, **Hıristiyanlığa kabulün ikinci aşamasını** oluşturur.

Ekmek Şarap Ayini (Evharistiya): Hıristiyan inancında Hz. İsa'nın (a.s.) havarileri ile yediği son yemeğin anısına ekmeğin şaraba batırılarak yenildiği ayindir. Bu ayindeki **ekmek, Hıristiyanlıkta insanlığın kurtuluşu için çarmıha gerilen Hz. İsa'nın (a.s.) bedenini; şarap ise Hz. İsa'nın (a.s.) kanını sembolize eder.**

Günah İtirafı (Penitence): Bir Hıristiyanın işlemiş olduğu günahları, papaza itiraf edip tövbe etmesidir. Bu görev din adamlarına Hz. İsa (a.s.) tarafından verilmiştir.

Hıristiyanlığın Sembolleri ve Kutsal Mekânları

- Hıristiyanlıkta da kutsal olarak kabul edilen sembollerden en önemlisi **haç**tır. Hz. İsa'nın (a.s.) haç şeklindeki çarmıha gerilerek öldürüldüğüne olan inanç zamanla haçı, Hıristiyanlığın kutsal sembolü haline getirmiştir.
- Hıristiyanlıkta **çan** da dini bir sembol olarak kabul edilir. Hıristiyanlıkta çan; ayinlere çağırmak, önemli gün ve ölüm gibi olayları halka duyurmak için kullanılır.
- Kilise**, Hıristiyanlar için kutsal mekânlardan biridir. Hıristiyanlar, kilise kavramını hem ayin mekanını hem de Hıristiyanlık içindeki grupları belirtmek için kullanır.
- Kiliseler büyüklüğüne bağlı olarak **bazilika, şapel, manastır veya katedral** olarak da isimlendirilir.
- Kilisenin toplumda önemini artıran etkenlerden biri de kilisede "**ruhban sınıfı**" denilen din adamlarının bulunmasıdır.
- Hıristiyanlığın kutsal mekânları arasında Hz. İsa'nın (a.s.) doğduğu, yaşadığı ve Hıristiyanlığın öğretilerini yaymaya çalıştığı **Kudüs şehri** ve burada bulunan **Süleyman Mabedi** de yer alır.
- Katolik kilisesi ve Hıristiyanlığın yayılmasında büyük öneme sahip olan **Pavlus ve Petrus'un mezarları**nın bulunduğu **Vatikan**, Hıristiyanların değer verdiği mekânlar arasında yer alır.

Hıristiyan Gruplar

- MS 4. yüzyılda Roma İmparatorluğu'nun resmi din olarak Hıristiyanlığı kabul etmesi, Hıristiyanlığın yayılmasını hızlandırmıştır.
- 11. yüzyıla gelindiğinde Hıristiyanlar Doğu (Ortodoks) ve Batı (Katolik) şeklinde iki gruba ayrılmıştır.
- 16. yüzyılda ise Batı Kilisesi'ndeki reform hareketleri Protestanlığın doğuşuna yol açmıştır.

Katoliklik:

- Hıristiyanlıkta en kalabalık ve tarihî açıdan en eski bu grubun merkezi Vatikan'dır.
- Katolikler, görüşlerini Hz. İsa'nın (a.s.) vekili olarak kabul ettikleri Petrus'a dayandırırılar.
- Bu grupta din adamları bekâr olmak zorundadır.
- Katolik inancına göre yanılmaz bir otoriteye sahip olan papa, Hz. İsa'nın (a.s.) vekili ve Petrus'un varisidir.
- Katolikliğin başında yer alan papa, kardinaller arasından seçilir.
- Aralık'ta Noel'in dinî bayram olarak kutlanır
- Katolik Hıristiyanlıkta, haç sembolünün alt ucu daha uzundur ve sakramentlerin tamamı kabul edilir.

Ortodoksluk:

- Katolik kilisesinin üstünlüğü ve papanın yanılmazlığı gibi bazı konularda yaşanan siyasi ve dini ihtilaflar sonucunda Katoliklikten ayrılan bir gruptur.
- Müstakil kiliseler halinde varlığını devam ettiren Ortodoksluğun başında patrik yer alır.
- **İstanbul, İskenderiye, Antakya ve Kudüs patrikliği** şeklinde dört büyük patrikliği vardır.
- Üst düzey din adamlarının evlenmesi yasak iken rahiplerin evlilik konusunda serbest olduğunu savunurlar.
- Ortodokslar, Noel'i 6 Ocak'ta kutlarlar.
- Ortodokslukta haç sembolünün kolları eşittir.
- Sakramentlerin tamamı kabul edilir.

Protestanlık:

- 16. yüzyılda Martin Luther tarafından başlatılan reform hareketleri sonucunda ortaya çıkmıştır.
- Bu grup; Katolik kilisesinin günahları bağışlamasına, bunu malî bir kaynak hâline getirmesine ve Vatikan'ın kutsal kitap yorumunu kendi tasarrufunda tutmasına itiraz eder.
- Hıristiyan sakramentlerinden sadece vaftiz ve ekmek şarap ayinini kabul ederler.
- Kiliselerinde resim ve heykellere yer vermezler.
- Protestanlığın bir kolu olan Anglikan Kilisesi hariç, haçı sembol olarak kullanmazlar.

Hıristiyanlıkta bu grupların dışında reform hareketleri sırasında Avrupa'da ortaya çıkan Amerika'ya yayılan ve günümüzde varlıklarını sürdüren oluşumlardan biri de "**evanjelik akımlar**"dır.

- Bu akımların amacı, İncil'in mesajını bütün dünyaya ulaştırmaktır.
- Bu amacı gerçekleştirmek için 19. yüzyıldan itibaren bir araya gelerek ittifak kurmuşlardır.
- Amerika'daki evanjelik akımlar, İncil'in öğretilerini yaymakla birlikte Amerikalılık bilincini de yaymaya çalışırlar.
- Evanjelikler Ortadoğu merkezli büyük bir şiddetin yaşanacağına, Süleyman Mabedi'nin üçüncü kez inşa edileceğine ve iyilerle kötüler arasında "**Armededon**" isimli son savaşın yaşanacağına inanırlar.
- Bu anlamda tanrı olarak kabul ettikleri Hz. İsa'nın (a.s.) yeryüzüne gelişini hızlandırmak için çalışmalarını sürdürürler.